МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної

роботи _____ О. А. Кузнецова

«30» серпня 2021 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Ступінь: ІІ (магістерський) ступінь вищої освіти

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Освітньо-професійна програма: Початкова освіта

Миколаїв – 2021

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Авраменко Квітослава Богданівна – кандидат педагогічних наук, доцент

РЕЦЕНЗЕНТ: С. І. Якименко – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти С. І. Якименко

Програму схвалено на засіданні кафедри початкової освіти
Протокол від «27» серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри початкової освіти _____ (С. І. Якименко)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету педагогічної та соціальної освіти

Протокол від «27» серпня 2021 року № 1
Голова навчально-методичної комісії _____ (Т. М. Степанова)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «30» серпня 2021 року № 9

Голова навчально-методичної комісії університету_____(О. А. Кузнецова)

АНОТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Дана програма нормативної дисципліни «Методологія наукових досліджень» для підготовки II (магістерського) рівня вищої освіти фахівців спеціальності 013 Початкова освіта складена для реалізації освітньо-професійної програми Початкова освіта.

Особлива увага приділена методології та методам наукового дослідження, формування системи знань про критерії науковості та вимоги, щодо організації та аргументації дослідження, аналізу його результатів, основні етапи, форми та елементи організації наукової діяльності.

Окремим важливим розділом навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є: оволодіння методологією та методами наукового педагогічного дослідження, формування системи знань про критерії науковості та вимоги, щодо організації та аргументації педагогічного дослідження, аналізу його результатів.

Ключові слова: науковий підхід, науковий пошук, методи дослідження, науково-педагогічне дослідження, магістерська робота.

АНОТАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

This program of normative discipline is «Methodology of scientific researches» for preparation of II (master's degree) of level of higher education of specialists of speciality 013 Primary education is made for realization of the educationally professional program Primary education.

Particular attention is paid to the methodology and methods of science research, formation of a system of knowledge about the criteria of scientificity and requirements for organization and argumentation of the study, analysis of its results, main stages, forms and elements of the organization of scientific activity.

A separate important section of the discipline «Methodology and organization of scientific research» is: mastering the methodology and methods of scientific pedagogical research, the formation systems of knowledge about the criteria of scientificity and requirements for organization and argumentation pedagogical research, analysis of its results.

Key words: scientific approach, scientific research, research methods, qualification-pedagogical research, master's thesis.

1. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	**Нормативна**
Загальна кількість годин – 150 год	Спеціальність 013 Початкова освіта	***Семестр***
Індивідуальне науково-дослідне завдання – наукова стаття / тези		1-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 год. самостійної роботи студента – 8 год.	Ступінь магістра	20 год.
		Практичні
		30 год.
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=4106		***Самостійна робота***
		100 год.
		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 90 год. : 30 год. – аудиторні заняття,60 год. – самостійна робота (33 % / 67 %).

Заочна форма навчання

Найменування показників	**Галузь знань, освітній ступінь**	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	**Нормативна**
Загальна кількість годин – 150 год	Спеціальність 013 Початкова освіта	***Семестр***
Індивідуальне науково-дослідне завдання – наукова стаття / тези		1-й
		Лекції
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=4108	Ступінь магістра	8 год.
		Практичні
		12 год.
		Самостійна робота
		130 год.
		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська.

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для заочної форми навчання – 150 год. : 20 год. – аудиторні заняття, 130 год. – самостійна робота (13 % / 87 %).

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 013 Початкова освіта за освітньо-професійною програмою Початкова освіта.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: методологія, принципи та методи наукового дослідження, формування системи знань про критерії науковості і вимоги щодо організації та презентації результатів дослідження, реалізації основних етапів та елементів наукового та/чи науково-педагогічного дослідження.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення дисципліни пов'язано з вивченням таких дисциплін: «Філософія освіти», «Інформаційно-комунікативні технології», «Технології викладання фахових дисциплін у початковій школі».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: вивчення основних принципів методології та логіки наукового пошуку, оволодіння методологією и наукового дослідження, методами і прийомами наукового дослідження, методичного забезпечення науково-дослідницької діяльності, формування системи знань про критерії науковості та аргументації дослідження, аналізу його результатів.

Завдання курсу: теоретична підготовка магістрів з питань сутності понять і категорій методології наукових досліджень, формування здатності до реалізації наукового й діяльнісного підходів до отримання та перевірки нових знань; вибору об'єктів і методик дослідження, розробки, планування та реалізації основних етапів наукового дослідження, оволодіння теоретичними і практичним методами здійснення науково-педагогічного дослідження; аналіз й оформлення результатів наукових досліджень і впровадження їх у практику.

Програмні результати навчання:

ПРН-03	Застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей початкової школи в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.

ПРН-04	Створювати особисту методичну систему навчання здобувачів початкової освіти предметів початкової школи, адаптувати її до різних умов освітнього процесу.
ПРН-07	Моделювати, створювати та підтримувати безпечне, ергономічне, інклюзивне освітнє середовище початкової школи.
ПРН-08	Відповідати критеріям академічної доброчесності у власній науково-пошуковій діяльності в галузі початкової освіти.
ПРН-09	Планувати, організовувати і здійснювати наукові (експериментальні) дослідження у сфері початкової освіти; аналізувати, узагальнювати й презентувати результати дослідження; доводити власну наукову позицію.
ПРН-10	Складати програму саморозвитку та самовдвконалення, обирати ефективний інструментарій самопрезентації результатів власної професійної діяльності, створювати власний професійний імідж.

Згідно з вимогами *ОПП студент оволодіває такими* ***компетентностями*****:**

Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в професійно-педагогічній та науково пошуковій діяльності у сфері початкової освіти.
Загальні і спеціальні компетентності	ЗК-1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК-3.	Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
	ЗК-5.	Здатність працювати автономно.
	СК-3.	Здатність застосовувати інноваційні технології в навчанн освітніх галузей початкової школи в стандартних нестандартних та невизначених ситуаціях.
	СК-6.	Здатність моделювати, проєктувати та реалізовувати науково-експериментальну діяльність в системі початкової освіти в широких мультидисциплінарних контекстах, нових або незнайомих середовищах за наявності неповної чи обмеженої інформації.
	СК-7.	Здатність створювати власний професійний імідж, самопрезентувати результати професійної діяльності, керувати власним життям і кар'єрою.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредитів ECTS.

Кредит 1. Наука та наукові дослідження у сучасному світі
Кредит 2. Методологічні засади наукових досліджень
Кредит 3. Основи наукових досліджень
Кредит 4. Технологія наукових досліджень
Кредит 5. Організація наукової роботи у ЗВО

Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Наука та наукові дослідження у сучасному світі

Тема 1. Предмет і завдання науки

Фундаментальна та загальнонаукова методологія.
Предмет і сутність науки, її функції.
Наука як особливий вид діяльності людини.
Основні елементи науки як системи знань.
Класифікація основних галузей наук.

Тема 2. Історичні віхи розвитку наукового пізнання

Еволюція і методологічні принципи науки.
Поняття принципів діалектики та їх роль у науковому пізнанні.
Сутність наукового пізнання, його характеристики. Логіка та наукове пізнання.
Рівні та інструментарій методології.
Специфіка пізнавального ставлення людини до світу.
Проблеми наукового пізнання в історичній ретроспективі.

Кредит 2. Методологічні засади наукових досліджень

Тема 3. Методи наукових досліджень

Постановка наукових проблем та її вирішення. Основні напрямки розробки проблеми.
Особливості та рівні науково-пізнавальної діяльності.
Теоретичні та емпіричні методи дослідження.
Спостереження як метод дослідження. Види спостережень, їх функції та обробка результатів.
Опитування, анкетування та інтерв’ю як методи дослідження. Їх види, переваги і недоліки, опрацювання результатів.

Експеримент як метод дослідження. Структура експерименту, його види та функції, помилки проведення експерименту, вимоги до обробки і представлення результатів.
Порівняння й узагальнення як методи наукового дослідження.
Методи математичної обробки даних дослідження.

Кредит 3. Основи наукових досліджень

Тема 4. Категоріальний апарат наукового дослідження
Наукова проблема, вибір та обґрунтування теми дослідження.
Наукова новизна та гіпотеза.
Складові та характеристика категоріального апарату наукового дослідження.
Взаємозв'язки між складовими категоріального апарату наукового дослідження.

Тема 5. Організація наукової діяльності в Україні
Наукова діяльність і глобалізація науки.
Законодавчо-нормативне регулювання науки в Україні.
Організація науки та наукових досліджень в Україні.
Склад і підготовка наукових кадрів.
Науково-педагогічні працівники, наукові школи.

Кредит 4. Технологія наукових досліджень

Тема 6. Інформаційне забезпечення наукових досліджень
Способи пошуку наукової інформації.
Інформаційне забезпечення, обробка та аналіз матеріалів дослідження
Наукова, науково-технічна, науково-педагогічна і методична інформація. Достовірність інформації, результатів і висновків.

Тема 7. Типи і види наукових робіт
Типи наукових документів.
Педагогічні дослідження як різновид наукових досліджень.
УДК.
Наукові фахові і цитовані видання.
Складання наукової доповіді, статті, тез.
Діяльнісний, синергетичний, системний, компетентнісний підходи у наукових і науково-педагогічних дослідженнях.
Обробка наукової інформації та джерел дослідження.

Кредит 5. Організація наукової роботи у ЗВО

Тема 8. Академічна доброчесність та організація праці у науковій діяльності

Основи наукової етики та академічна доброчесність.

Авторство й співавторство у публікаціях.

Організація науково-дослідної роботи у закладах вищої освіти.

Науково-дослідна робота студентів, її форми і роль у підготовці магістрів.

Участь у науково-дослідній та госпдоговірній тематиці кафедри.

Ефективність наукових досліджень та її критерії.

Участь у конкурсах наукових робіт, науково-практичних конференціях і семінарах.

Тема 9. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження

Магістерська робота як різновид наукового пошуку.

Вимоги до магістерських робіт.

Планування роботи, структура та оформлення роботи.

Характеристика основних етапів роботи над науковим / науково-педагогічним дослідженням.

Опрацювання остаточного списку джерел, рецензування, підготовка до захисту та презентація результатів наукового пошуку.

Рекомендована література

Базова:

1. Голіков В. А., Козьміних М. А., Онищенко О. А. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Одеса. 2014. 163 с.
2. Зайченко І.В. Теорія і методика професійного навчання: навч.посіб.-2-ге вид., доповн. і переробл. К.:Ліра, 2016. 580 с.
3. Костюкевич В. М., Коннова М. В. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Вінниця. 2017. 172 с.
4. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. Тернопіль, 2005. 124 с.
5. Малигіна В. Д. Методологія наукових досліджень. Рівне. 2016. 247 с.
6. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с.

Допоміжна:

1. Палеха Ю. І. Основи науково-дослідної роботи: навч. посіб. Київ. 2013. 336 с.
2. Пілюшенко В. Л., Шкрабак І. В., Славенко Е. І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: навчальний посібник. К., 2004. 344 с.
3. Пятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі. К., 2003. 116 с.
4. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 254 с.
5. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2003. 240 с. (електр. версія: http://www.info-library.com.ua/books-book-96.html).
6. Шишкіна Є.К., Носирєв О.О. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Харків. 2014. 200 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. **Засоби діагности успішності навчання.**

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема – наукова публікація), презентації, тестові завдання, контрольна робота.